

Tiltaksstrategi for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2022-2025

Vedtatt av formannskapet 07.04.22

BALSFJORD KOMMUNE
- for framtida

INNHold

BAKGRUNN	3
FORMÅLET MED SMIL	3
REGIONALT MILJØPROGRAM	4
REGIONALT MILJØPROGRAM FOR TROMS OG FINNMARK 2019 – 2022.....	4
MÅL FOR SMIL I PERIODEN 2022 - 2025	4
STRATEGIER FOR SMIL I PERIODEN 2022-2025	5
RETNINGSLINJER FOR PRIORITERING MELLOM SØKNADER	7
TILSKUDDSORDNINGER OG TILSKUDDSSATSER	7
VILKÅR	7
RETNINGSLINJER	8

Bakgrunn

Stortingsmelding nr. 19 (2001-2002) *Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå* overførte en rekke oppgaver innen landbruksforvaltningen til kommunene. Blant annet fikk kommunene vedtaksmyndighet i saker som omfattes av *Forskrift om spesielle miljøtiltakene i jordbruket (SMIL)*. Landbruksdirektoratet har lagt føringer for SMIL i *Rundskriv 2021-18*.

SMIL - midlene er retta mot natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, og mot forurensninga fra jordbruket. Tiltak som ikke kan forventes å bli ivaretatt gjennom vanlig jordbruksdrift kan gis SMIL – midler etter søknad.

Kommunen fatter vedtak om tilskudd til SMIL etter nasjonal forskrift og flerårige tiltaksstrategier som vedtas i kommunen. Tiltaksstrategiene bør være i trå med nasjonale og regionale mål. Nasjonalt miljøprogram 2019-2022 og Regionalt miljøprogram for Troms og Finnmark 2019-2022 er viktige dokumenter i dette arbeidet.

Formålet med SMIL

SMIL skal stimulere til ekstra innsats i jordbrukets kulturlandskap. Dette utdypes i Rundskriv 2021-18 fra Landbruksdirektoratet.

- Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter. Helhetlig og samordnet innsats. Formålet er å legge forholdene til rette for større helhetlige miljøprosjekter over større områder, for eksempel knyttet til et vassdrag eller ei grend. Prosjektet skal resultere i en plan for gjennomføring av konkrete tiltak i det aktuelle området.
- Tiltak i jordbrukets kulturlandskap skal fremme kunnskapsverdier, opplevelsesverdier og bruksverdier gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting. Naturverdier omfatter biologisk mangfold, som arter og naturtyper, som er knyttet til, eller formet av jordbrukets arealbruk og driftsformer. Kulturminneverdier omfatter kulturminner og kulturmiljøer, videreføring av kulturarv (kunnskaper, tradisjoner og teknikker). Videre innbefatter natur- og kulturminneverdiene mulighet for opplevelser, friluftsliv og et variert landskapsbilde.
- Tiltak for å redusere forurensning skal redusere tap eller risiko for tap av næringsstoffer, partikler og andre forurensende utslipp til jord, vann eller luft fra jordbruksarealer, fôr eller gjødsel. Tiltak som bidrar til å redusere forurensning kan også bidra til bedre agronomisk driftspraksis og tilpasning til klimaendringer.
- Ordningen skal bidra til at det blir gjennomført miljøtiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Med miljøtiltak menes tiltak som skal ivareta natur- og kulturminneverdier og/eller redusere forurensning.
- Tiltakene skal fremme biologisk mangfold gjennom å ivareta planter og dyr i kulturlandskapet og kulturbetinget plante- og dyreliv på gammel kulturmark. Tiltakene skal bidra til å bevare livskraftige bestander og opprettholde leveområder og spredningsveier for planter og dyr i eller i tilknytning til kulturlandskapet. Videre skal tiltakene ivareta gammel kulturmark og fremme ivaretakelse av det biologiske mangfoldet og landskapsbildet knyttet til den gamle kulturmarka.

- Friluftsliv og tilgjengelighet. Stimulere til tiltak som øker muligheten for rekreasjon og friluftsliv i jordbrukets kulturlandska gjennom å legge til rette for ferdsel til fots og opplevelser. Eksempel på tiltak kan være etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder og sikre tilgjengelighet til kulturminner og kulturmiljøer for allmenheten.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram for Troms og Finnmark 2019 - 2022

Hovedmålsettinga i regionalt miljøprogram for jordbruket i Troms og Finnmark 2019 – 2022 er:

Å styrke miljøarbeidet i jordbruket og synliggjøre jordbrukets miljøinnsats i Troms og Finnmark

Delmål:

- Ha et aktivt landbruk som gjennom sin aktivitet tar vare på kulturlandskapet.
- Ta vare på jordbrukets kulturminner, bygningsarv og driftsformer.
- Bevare det biologiske mangfoldet.
- Legge til rette for allsidig bruk av jordbrukets kulturlandskapet.
- Redusere forurensningen fra jordbruket
- Ta sin del av ansvaret for å redusere utslipp av klimagasser.
- Bidra til at jordbruket blir mer miljøvennlig og bærekraftig

Mål for SMIL i perioden 2022 - 2025

Utfordringer i jordbruket

Gjennom å holde kulturlandskapet i hevd, produserer jordbruket et miljøgode for heile samfunnet. Aktiv jordbruksdrift bidrar til å hindre gjengroing. Fjøs og setrer i drift og beitedyr i marka er i seg selv positive innslag i kulturlandskapet og et gode for både lokalbefolkning og turister. For at kulturlandskapet skal være tilgjengelig for flest mulig, er det viktig å legge til rette for natur og kulturopplevelser i landskapet. Vi har store utfordringer i å legge til rette for ferdsel i kulturlandskapet og holde stier og ferdselsårer i hevd. Vi har også ei utfordring i å ta vare på og gjøre andre kulturlandskapselement tilgjengelige, som kan være viktige for allmennheten, slik som gamle fornminner.

Sentraliseringa av jordbruket, med bruksnedlegging og nye driftsformer, fører til mindre beite både i utmark og i områder nært gården. Gammel kulturmark blir erstatta av busker, kratt og etter hvert skog. Gradvis får vi et skifte i økosystem. Biologisk mangfold på åpne lyng- og grasmarker går tapt, også kulturhistoriske og opplevelsesbaserte verdier i landskapet.

Landbruket er også underlagt strenge miljøkrav, både når det gjelder utslipp av klimagasser, avrenning av næringsstoffer og partikler til vassdrag og bruk av miljøfarlige stoffer.

Miljøprofilen skal holdes høy. Husdyrgjødsel er en ressurs som må tas vare på og sikre god utnyttelse. Spredetidspunktet er av stor betydning for risiko for avrenning til nærliggende vannforekomster og for utnyttelse av næringsstoffer til plantevekst. Det er viktig med bevisstgjøring av aktiv bruk av gjødselplan.

I Balsfjord kommune er indre Fisklausvatn et område som har status som viktig kulturlandskap.

Overordna mål for spesielle miljøtiltak i jordbruket:

Stimulere til et aktivt og bærekraftig landbruk som tar vare på kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet, og skaper trivsel for fastboende og turister.

Delmål:

- Styrke landbruket og argumentere for viktigheten av å opprettholde et levende kulturlandskap.
- Verne om viktige kulturlandskap i kommunen og det biologisk mangfoldet.
- Redusere forurensning og utslipp i landbruket.
- Legge til rette for mangfold og kvaliteter i kulturlandskapet, som en felles ressurs i samfunnet, både for identitet, estetiske verdier og rekreasjon.
- Kartfeste landskap og bygningsmiljø som bør tas vare på.
- Informere om tilskuddsordninger og muligheter.
- Bidra til utarbeidelse av skjøtselplaner, der landskapsverdier/bygningsmiljø restaureres eller tas vare på gjennom årlige tiltak.

Strategier for SMIL i perioden 2022-2025

De siste års søknader viser at det er flest søknader innenfor ordningene med kulturlandskapstiltak for å ivareta gammel kulturmark og tiltak i kulturmiljøer med verneverdige bygninger. Det er derfor viktig å informere om tiltak som ivaretar biologisk mangfold, kulturminner, tilgjengelighet og opplevelser.

Erfaring viser at fokus på planlegging og tilrettelegging, gjerne prosjektbasert, utløser enkeltsøknader i etterkant. Samarbeid med bruk av virkemidler gjennom andre tilskuddsordninger bør vurderes, slik at landbruket ikke må bære alle disse kostnadene alene.

Strategi 1:

Tiltak for å ivareta gammel kulturmark

Det er et økende behov for å ivareta kulturmark som gror igjen, spesielt der folk ferdes. Arealer som ikke er preget av moderne jordbearbeiding, men er dominert av naturlig gras- og urtevegetasjon.

Mål: Ta vare på gammel kulturmark som i dag ligger brakk, eller som trues av brakklegging. Satse spesielt der kulturlandskapet er viktig i forhold til kulturhistorie, friluftsliv, reiselivsnæring og trivsel for befolkningen i kommunen.

Strategi: Legge til rette for at de mest verdifulle jordbruksarealene som ligger brakk i kommunen blir tatt vare på gjennom beiting eller skjøtselstiltak, gjennom

å informere om de økonomiske virkemidler som fins i SMIL og mobilisere grunneiere/lokalbefolkning i området til fellestiltak.

Strategi 2:

Tiltak for å øke tilgjengelighet og opplevelser i kulturlandskapet

Det er et økende behov for å tilrettelegge kulturlandskapet for opplevelser, rekreasjon og friluftsliv. Linjedrag i landskapet, forenkling av adkomst og sti- og turveinett. Informasjon.

Mål: Åpne kulturlandskapet for at andre kan oppleve kvaliteter. Satse spesielt der kulturlandskapet er viktig i forhold til kulturhistorie, friluftsliv, reiselivsnæring og trivsel for befolkningen i kommunen.

Strategi: Legge til rette for at kulturlandskapet åpnes opp i viktige turområder og der det er kvaliteter, gjennom å informere om de økonomiske virkemidler som fins i SMIL og mobilisere grunneiere/lokalbefolkning i området til fellestiltak.

Strategi 3:

Tiltak for å ivareta kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger

Bygningsmiljøer og enkeltbygninger har stor verdi for kommende generasjoner. Kulturminner og kulturmiljøer kan også være rydningsrøyser, bakkemurer, steingjerder, veifar, gårdstun med flere.

Mål: Ta vare på kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger. Satse spesielt der kulturlandskapet er viktig i forhold til kulturhistorie, friluftsliv, reiselivsnæring og trivsel for befolkningen i kommunen.

Strategi: Kartlegge bygninger og bygningsmiljø i kommunen. Informere om de økonomiske virkemidler som fins i SMIL og mobilisere grunneiere.

Strategi 4:

Forurensning og klima

Redusere forurensning fra landbruket ved å redusere tap, risiko for tap, av næringsstoffer, partikler og andre forurensende utslipp til jord, vann eller luft fra jordbruksarealer, fôr eller gjødsel. Bygningsmessige miljøtiltak eller driftsopplegg som ikke er vanlig i jordbruksdrift, dersom dette kan hindre avrenning fra husdyrgjødsel i utekveer g samleplasser for beitedyr, avrenning fra rundballer, tiltak for å hindre luktplager med mer.

Mål: Støtte tiltak som bidrar til å redusere og forebygge forurensning, sikre vannmiljø i jordbrukspåvirkede vannforekomster og redusere utslipp av klimagasser og ammoniakk fra jordbruket

Strategi: Informere om de økonomiske virkemidler som fins i SMIL.

Strategi 5: Pollinerende insekter

Tilrettelegge og aktiv skjøtsel av kulturlandskapet for å sikre leveområder for pollinerende insekter.

Mål: **Støtte til tiltak som kantsoner, slåttemark og naturbeitemark**

Strategi: **Informere om de økonomiske virkemidler som fins i SMIL.**

Strategi 6: Planlegging og tilrettelegging

Det er gode eksempler på at planlegging og tilrettelegging fører til gode og helhetlige løsninger.

Mål: **Få til samarbeidsløsninger og planlegging av tiltak innenfor SMIL.**

Strategi: **Ta initiativer i forhold til grunneiere og andre og informere om de økonomiske virkemidler som fins i SMIL, og mobilisere grunneiere og andre til fellestiltak.**

Retningslinjer for prioritering mellom søknader

Søknader prioriteres i forhold til følgende kriterier:

1. Tiltak som leder fram til bruk av regionale miljøtiltak (RMP)
2. Forurensings- og klimatiltak
3. Kulturlandskapstiltak
4. Planleggings og tilretteleggingstiltak
5. Verneverdige bygninger

Tilskuddsordninger og tilskuddssatser

Det ytes engangstilskudd med inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag. For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold samt for planleggings- og tilretteleggingsprosjekter, kan det ytes tilskudd med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag.

Vilkår**Hvem kan søke SMIL-tilskudd**

Tilskudd kan innvilges foretak som oppfyller vilkårene i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2 og § 3 eller § 4. Det må foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak som nevnt i denne forskriftens § 4 og § 5. Tilskudd kan også innvilges eier av landbrukseiendom dersom det foregår en produksjon på landbrukseiendommen som oppfyller vilkårene for tilskudd etter forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.

Det kan ikke innvilges tilskudd til prosjekt eller tiltak på landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke eller kommune med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer er med.

Søker må oppfylle vilkår i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging. Det skal føres journal over plantevernmidler som brukes, med opplysninger om navn på plantevernmiddelet, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Søker må videre ha kart over jordbruksarealene foretaket til enhver tid disponerer, samt andre arealer som foretaket disponerer eller som er av betydning for eller som er påvirket av jordbruksdriften. Kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet.

Dersom arealene er leid bort må søker likevel kunne dokumentere at vilkårene i første og tredje ledd er oppfylt.

Retningslinjer

Søknadsfrist:

Balsfjord kommune setter søknadsfrist ved utlysning av midlene årlig. Informasjon om SMIL tilskudd og søknadsfrist legges ut på kommunens hjemmeside og sendes ut pr. epost til alle aktive bønder i kommunen.

Meldefrist:

Kommunen har frist 1. november hvert år med å sende inn budsjett over behov for tilskuddsmidler for kommende år. Det er viktig at større kostbare tiltak blir meldt inn før budsjettfristen.

Hvordan søke:

Søknader skal sendes inn digitalt med innlogging via ID-porten/Altinn.

Informasjon om ordningen og søknaden finnes på Landbruksdirektoratets side: [Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket \(SMIL\) - Landbruksdirektoratet](#)

Søknaden skal inneholde:

Beskrivelse av tiltaket med forventede resultater:

- Hva som skal gjøres
- Beskrivelse av området og tilstanden til arealet/bygningen el.
- Hvor tiltaket skal gjennomføres å merkes av på kart som vedlegges søknaden.
- Beskriv omfang av og formål med tiltaket.

- Hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer etc.).
- Hvem som skal utføre tiltaket.
- Begrunnelse for hvordan dette miljøtiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og/eller redusere forurensningen.

Fremdriftsplan som beskriver oppstart og når tiltaket skal avsluttes

Kostnadsoverslag

Finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak.

Søker må kunne dokumentere at det foreligger gjødslingsplan og plantevernjournal. Det er ønskelig at dette vedlegges søknaden.

Dersom søker ikke er eier av landbrukseiendommen, skal det foreligge skriftlig samtykke fra landbrukseiendommens eier om at tiltaket kan gjennomføres. Dersom søknaden gjelder fellestiltak, skal en deltaker stå som ansvarlig søker og sende inn søknaden på vegne av alle deltakerne, basert på skriftlig fullmakt. Ved eget arbeid blir det stilt krav om at det føres timeliste over manuelt arbeid og arbeid med maskiner. Timelistene vedlegges sluttrapporten.

Søknaden skal være godkjent av kommunen før tiltaket påbegynnes. Av hensyn til planlegging og prioritering for bruk av midlene, gis det normalt ikke tilskudd til prosjekt/tiltak som allerede er påbegynt eller utført

Arbeidsfrist:

Arbeidsfristen for innvilga tiltak settes normalt til 3 år, og kan ved behov forlenges med ytterligere 2 år.

Utbetaling av tilskudd:

Deler av tilskuddet kan utbetales som forskudd, men minst 25 % av tilskuddet skal holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent av kommunen. I de fleste tilfeller ønsker kommunen å befare tiltaket før sluttutbetaling foretas.

Når tiltaket er utført, sendes det inn en sluttrapport med anmodning om utbetaling av tilskuddsbeløpet. Sluttrapporten må inneholde en beskrivelse av tiltaket og hvordan det er gjennomført. Det må også vedlegges et regnskap med kvitteringer for utgifter, og opplysninger om eventuell medfinansiering fra andre kilder. Det skal føres timelister for eget arbeid. Det er også ønskelig at det vedlegges bilder som viser arbeid underveis samt sluttresultatet.

Kontroll:

Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan kontrollere at vilkårene for utbetaling av tilskuddet er oppfylt, og gjennomføre stedlig kontroll. Du plikter å godta kontroll, gi nødvendige opplysninger og hjelpe til med å gjennomføre kontrollen.

Tilbakebetaling:

Tilskuddet kan kreves tilbakebetalt, helt eller delvis, derom det avdekkes forhold som er i strid med forutsetningene for innvilget tilskudd.